

TÜRK

2025, Yıl/Year: 13, Sayı/Issue: 42, ISSN: 2147-8872

TÜRK Uluslararası Dil, Edebiyat ve Halkbilimi Araştırmaları Dergisi

TURUK International Language, Literature and Folklore Researches Journal

Geliş Tarihi / *Date of Received*: 03.04.2025

Kabul Tarihi / *Date of Accepted*: 12.08.2025

Sayfa / *Page*: 155-174

Research Article / Araştırma Makalesi

Yazar / *Writer*:

Perihan Karacık

Kastamonu Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Doktora Öğrencisi

prhncalay@gmail.com

TÜRK MASALLARINDA ERKEK KAHRAMANLARIN ÜSTLENDİĞİ ROLLER ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

Öz

Masallar, içinde var oldukları toplumun kültürel değerlerini yansıtan önemli sözlü kültür ürünlerindendir. Geleneğin devam ettirilip kuşaktan kuşağa aktarılmasında masalların rolü büyüktür. Masallar doğdukları toplumun geleneksel yaşam biçimini yansıtır. Masallardaki kadın ve erkek kahramanlar yaşadıkları toplumun onlardan beklediği rolleri yerine getirir. Kadın ve erkek kahramanlara özgü niteliklerin özellikle öne çıkarılması, toplumsal rol beklentilerinin masallara yansıdığını gösterir. Toplum erkekten ona özgü nitelikte davranmasını ve görünmesini bekler. Bu nedenle erkek karakterler, çoğu zaman ataerkil toplum yapısının onlara uygun gördüğü nitelikleri taşır. Masallarda da olayların merkezinde olan erkek kahramanlar farklı roller üstlenerek kendilerine özgü nitelikleri sergilerler. Çalışmamızda masallarda erkek kahraman tiplerinin üstlendikleri farklı roller üzerinde durulmuştur. Bu çalışmanın amacı ise masallarda erkek kahramanların hangi özellikleri ile ön plana çıktıklarını ve masallarda nasıl bir rol üstlendiklerini belirlemektir. Bu doğrultuda, Naki Tezel'in *Türk Masalları I-II* ve Pertev Naili Boratav'ın *Az Gittik Uz Gittik* kitaplarındaki masallar incelenmiş ve masallardaki erkek kahramanların üstlendikleri roller ve bu rollerin işlevleri analiz edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Masal, Masal kahramanı, Erkek kahraman, Rol, Nitelik.

AN EVALUATION ON THE ROLES OF MALE HEROES IN TURKISH TALES

Abstract

Fairy tales are important oral cultural products that reflect the cultural values of the society in which they exist. They play a significant role in preserving tradition and passing it down from generation to generation. The male and female protagonists in fairy tales fulfill the roles expected of them by the society they live in. The emphasis on traits specific to male and female protagonists reveals that societal role expectations are reflected in fairy tales. Male characters often embody the qualities deemed appropriate for them by the patriarchal structure of society. In our study, the focus is on the different roles undertaken by male hero types in fairy tales. The aim of this study is to identify the characteristics through which male heroes stand out in fairy tales and to determine the roles they assume. In this context, the fairy tales in *Turkish Fairy Tales I-II* by Naki Tezel and *We Went Far, We Went Wide* by Pertev Naili Boratav were examined, and the roles undertaken by male heroes in these tales, as well as the functions of these roles, were analyzed.

Keywords: Fairy tale, Fairy tale hero, Male hero, Role, Attribute.

Giriş

Sözlü kültür ortamında ortaya çıkan ve geçmişten günümüze kuşaktan kuşağa aktarılan masallar, anonim halk edebiyatının önemli türleri arasında yer alır. Masallarda geçen olaylar belirli kahramanlar etrafında şekillenmekte, sözlü kültür içerisinde oluşan ve en çok ilgi çeken türlerden biri olarak halkın ortak değerlerini, hayal gücünü ve yaşam biçimini yansıtmaktadır. Masallarda toplumun değerleri ve geleneksel yaşam tarzı kahramanlar yoluyla ortaya konulur. Bugüne kadar birçok araştırmacı masalla ilgili araştırmalar yapmış, masalı tanımlamaya çalışmıştır. Saim Sakaoğlu, Namık Kemal, Ziya Gökalp, Naki Tezel, Eflatun Cem Günay, Pertev Naili Boratav, Şükrü Elçin, Umay Günay, Bilge Seyidoğlu, Esma Şimşek, İbrahim Dilek, Ali Berat Alptekin, Evrim Ölçer, İbrahim Gümüş gibi isimler masal tanımlarına yeni yorumlar getirmiştir. Ele aldığımız çalışma kapsamında incelenen masaları derleyen Pertev Naili Boratav ve Naki Tezel'in tanımları şu şekildedir:

“Masal, nesirle söylenmiş, dinlik ve büyüklük inanışlardan ve törelerden bağımsız, tamamıyla hayâl ürünü, gerçeğe ilgisiz ve anlattıklarına inandırmak iddiası olmayan kısa bir anlatıdır” (Boratav: 1969: 80).

“Masal, olayların geçtiği yer ve zamanı belli olmayan, peri, dev cin, ejderha, Arap bacı, vb. gibi kahramanları belirli kişileri temsil etmeyen, hepimizin henüz şuur ve idrakimizin yavaş yavaş oluşmaya ve bize çevremizi tanıtmaya başladığı sıralarda, hatta ondan sonra da zevkle dinlediğimiz hikâyelerin ismidir” (Tezel, 1985: 8).

Masal tanımlarının hepsini burada vermemiz mümkün olmadığından son dönemlerde yapılan birkaç masal tanımlamasına değinilmiştir. Son dönemde masal tanımlaması yapan, masalı farklı açılardan değerlendiren isimlerden Esma Şimşek masal için şöyle bir tanım yapmıştır:

“Masal içerisinde olağanüstü kahramanların ve hadiselerin geçtiği, klişe bir sözle başlayıp, yine klişe bir söz ile biten, dinleyiciyi inandırmak gibi bir iddiası olmayan ve umumiyetle nesir şeklinde söylenen hayal mahsulü türlerdir” (Şimşek, 1990: 3).

Türk masallarını Max Lüthi yöntemine göre inceleyen İbrahim Gümüş ise masal için şunları söylemiştir:

“Masal, yaratıcının/anlatıcının hayal gücü nispetinde bilgi ve tecrübelerinin aktarıldığı, olayların gerçekleşme ihtimali olan veya olmayan, inandırıcılık iddiası olmamasına rağmen, bazı dinleyicilere olayların gerçek olduğunu düşündüren, kahraman veya karakterleri insan, hayvan ve olağanüstü varlıklardan oluşan, her türlü mekan ve zamanda olayları yaşanan, genellikle masal anası olarak adlandırılan anlatıcı tipine veya geleneğin belirlediği kurallar çerçevesinde anlatıcı kimliğine bağlı olarak, başlangıçta sözlü günümüzde birincil ve ikincil, kültür ortamlarında belirli bir anlatım üslubuna bağlı olarak dinleyicilere hitaben icra edilen, eğitim, eğlence, sosyalleşme, ve toplumsal kuralların aktarılması/benimsenmesi gibi işlevlere sahip bir anlatı türüdür” (Gümüş, 2018: 28).

Masal Kahramanlarının Tip Çözümlemesi adlı kitabında masalı yeniden tanımlayan Fevziye Alsaç’a göre ise masal:

“Hayal ile gerçeğin aynı düzlemde, insana özgü temalarla birleştiği, anlam kazandığı, estetik bir zevkle yaratılmış, olağanüstü olay zaman, mekân ve kahramanlardan oluşan, özel anlatıcılarla icra edilen tekerleme, formellerle kurulu bir yapıyla nesir olarak anlatılan sözlü geleneğin mahsulü edebi metinlerdir” (Alsaç, 2020: 24).

İnsanoğlu, doğumundan itibaren yaşadığı toplumun çeşitli sınıflandırmalarına tabi tutulmuştur. Toplum, bireylere biyolojik temellere dayanarak farklı cinsiyet rolleri yüklemiştir. Bu sınıflamaların en belirgin olanı, kadın ve erkek arasındaki cinsiyet ayrımıdır. Toplum, bireylerin hayatlarının her alanını etkileyerek onlara çeşitli roller yüklemiştir. Bu rollerin başında, bireylere yaşamları boyunca değişken biçimlerde atfedilen cinsiyete özgü roller gelmektedir (Temellioğlu, 2021: 168).

Toplum, bireylerin hayatları boyunca kazandıkları görünüm ve davranış biçimlerini, toplumsal cinsiyet anlayışına göre şekillendirmektedir. Çünkü neredeyse her toplumda cinsiyet ile davranış arasında doğrudan bir bağ bulunur. İnsanların davranışları ve dış görünüşleri, toplumsallaşma sürecinde birbirini tamamlayarak bireyin cinsiyetini bütünsel bir şekilde yansıtmaktadır (Vatandaş, 2007: 39). Ancak bu görünüm ve davranışlar her toplumda aynı şekilde olmaz. Toplumsal cinsiyet kavramı, tarihsel ve kültürel faktörlere bağlı olarak farklılık gösteren dinamik bir olgudur. Bu nedenle, toplumsal cinsiyetin biçimlendirdiği roller her toplumda değişiklik gösterir ve içeriği zamana ve mekâna göre değişebilir. Bireyler, toplumda üstlendikleri rolleri yerine getirirken, aslında toplumsal yapının onlara biçtiği beklentilere göre davranırlar (Seçgin vd. 2011: 2448).

Toplumun bireylere atfettiği cinsiyete özgü rol ve davranışlar, kişilerin davranışlarının ve sosyal ilişkilerinin belirlenmesinde önemli rol oynamaktadır. Bu rollerin bireylerin yaşamlarının her yönüne etki etmesi toplumsallaşma sürecinde cinsiyetin sadece biyolojik bir ayrım değil toplumsal konumu şekillendiren bir unsur olduğu da görülmektedir. Dolayısıyla toplumsal cinsiyetin bireyler üzerindeki etkilerinin bilincinde olmak son derece önemlidir.

Toplum, kadın ve erkek cinsiyetine özgü roller, sorumluluklar, görevler ve davranış normlarını içeren toplumsal cinsiyet kavramını, bireyin doğumuyla birlikte kültürel etmenler, toplumsal beklentiler ve önyargılar çerçevesinde şekillendirir. Bu süreç, o denli derinlemesine ve yerleşik bir şekilde işler ki, toplumsal cinsiyet zamanla biyolojik cinsiyetle eşdeğer, doğal bir gerçeklik olarak kabul edilir (Çolak, 2018: 88). İnsanlar meslek seçimi, giyinme, yeme alışkanlıkları ve kadın erkek

ilişkilerine dair çoğu şeyi toplumdan öğrenir ve doğdukları andan itibaren toplumsal cinsiyet rollerine uygun olarak yönlendirilirler. Öğretilen bilgiler neticesinde toplumsal cinsiyet algısı oluşur. Kadın ve erkeğe yönelik yapılan farklı değerlendirmeler neticesinde erken merkezi konuma geçer (Akkaş, 2020: 58).

Ataerkillik, toplumsal yapıların ve iktidar ilişkilerinin erkek egemenliği temelinde şekillendiği bir sistematik düzeni tanımlar. Bu yapıda, erkek egemen zihniyet iktidarı elinde tutarak kadınlara yalnızca son derece kısıtlı bir iktidar alanı tanımaktadır ve bu alanın denetleyicisi ve koruyucusu olarak kendisini konumlandırır. (Başaran, 2021: 88). Ataerkil sistem, erkekler tarafından inşa edilmiş ve erkeklerin etrafında şekillenmiş bir iktidar yapısı olsa da yalnızca erkekleri değil kadınları da kapsar. Sistemin kurallarını belirleme gücü erkeklerin elinde olduğundan, kadınlar çoğunlukla bu kurallara uymak durumunda bırakılır (Demren, 2003: 2).

Masallar, kolektif bilinçdışının zengin ifade biçimleri olup insan ruhunun derinliklerindeki gizli anlamları çözmek adına önemli bir anlatı türüdür (Tikdemir, 2025: 206). Bu bağlamda, toplumun bilinçdışına kazınmış olan ataerkil düzenin toplumsal cinsiyet rollerindeki belirleyici özellikleri de bu anlatılar aracılığıyla açık bir şekilde kendini gösterir. Masallarda toplumsal cinsiyet rollerine uygun hareket eden kahramanların ödüllendirilmesi, toplumun bilinçdışındaki ataerkil değer yargılarının nasıl yansıtıldığının bir göstergesidir. Nitekim Sezer'e göre (2010: 20) masallarda toplumsal cinsiyet değer ölçütlerine uygun hareket eden kahramanlar, nihai ödülleri -servet, güzellik veya iktidar- elde ederler. Ancak, nadiren de olsa bu kahramanların izlediği yolun dışında kalan aykırı sonuçlar da görülebilir.

1. Masallarda Erkek Kahramanların Üstlendiği Roller

Sözlü kültür ortamında üretilen masallarda, ortaya çıktığı toplumun bütün yönlerini görmek mümkündür. Toplumsal düzen ve var olan ataerkil yapı masalları da etkilemiştir. Masallar, var olan toplumsal yapının gerçekleri ve hayalleri üzerine inşa edilmiştir. Masal, kültürel yapının bir parçası ve taşıyıcısıdır. Toplum tarafından bir masalın kabul görmesi için toplumlaşma olgularının dışına çıkmaması gerekir (Atay, 2019: 263). Çalışmamızda Türk masallarındaki erkek kahramanların rolü ve işlevi tespit edilmeye çalışılmıştır. Makalede Naki Tezel'in *Türk Masalları* adlı kitabının birinci ve ikinci cildinde bulunan "Kırk Oğlan", "Keloğlan'ın Köseye Masalı", "Rüzgâr oğlu", "Üşengeç" masalları ile Pertev Naili Boratav'ın *Az Gittik Uz Gittik* kitabında bulunan "Hızır", "Yeraltı Diyarının Kartalı", "Erler Karısı'na Koca Olmaya Giden Keloğlan" masalları ele alınmıştır. İncelediğimiz masallardaki erkek kahramanların büründüğü roller, evin geçimini sağlayan fedakâr erkek kahraman; cesur, sorumluluk sahibi, azimli erkek kahraman; akıllı, kurnaz, dolandırıcı erkek kahraman; dürüst erkek kahraman; en küçük kardeş rolündeki erkek kahraman ve tembel erkek kahraman olarak altı başlık altında değerlendirilmiştir. Konuya dair yapılacak çözümlemelerin anlaşılmasını kolaylaştırmak adına, analizden önce masalların motifleri aşağıda verilmiş, masallardaki erkek kahramanların rolü değerlendirilmeye çalışılmıştır.

1.1 İncelenen Masalların Motifleri

1.1.1. Kırk Oğlan Masalı

Masalın Künyesi: Tezel, Naki. (1985). Türk Masalları II, Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.

Masalın Özeti

1. Vakti zamanında bir padişahın kırk oğlu vardır. Kırk da güzel babayiğit çocuklardır.
2. Oğlanlar büyüyünce oğlanların böyle güzel ve babayiğit olduklarını gören vezirler bu delikanlıları birbirinden kıskanırlar.
3. Padişah çare yok oğullarını evlendirmeye karar verir.
4. Padişahın otuz dokuz çocuğu evlenmeyi kabul eder.
5. En küçük çocuk şimdilik evlenmem uygun değil diyerek babasının dediklerini reddeder.
6. En küçük çocuk babasına biz farklı yerlerden birer kız alırsak gelinler geçinememiz bizim de aramızı açarlar, doğrusu bizim kırk kardeş bulup onlarla evlenmemizdir, der.
7. Babası oğlum benim ülkemde böylesi bulunmaz, diye bağırır.
8. En küçük oğlan bizde yoksa başka ülkelerde de mi yok? Biz padişah çocukları olalım da arar buluruz, der.
9. Padişah oğlunun teklifini kabul eder.
10. Küçük oğlan kardeşleriyle beraber kırk kızı bulmak için yola çıkar.
11. Az giderler uz giderler dağlar tepeler aşp bir ulu ağacın altına varırlar.
12. Akşam en küçük oğlan nöbet tutarken bir dev gelir.
13. Oğlan eline bir kılıç alıp devî çam ağacı gibi devirir.
14. Tekrar yola çıkarlar. Oğlan etrafı dolanırken yakınlarda bir köyde bir Arap görür.
15. Arap en küçük oğlana Acem Şahı'nın kırk kızı var. Onları bir dev almak istiyor. Şah da vermiyor. Bunun için savaşıyoruz, der.
16. Oğlan su sözlerden sonra devlerin yanına gider.
17. Devler madem buraya kadar geldin, sen yiğit bir insansın, deyip bize yardım et Acem Şah'ının kızını alalım, der.
18. Oğlan devlere oyun oynar siz bana sarayın yolunu gösterin ben bir hile düşünüyüm o zaman gelirsiniz, der.
19. Devler oğlana inanır Şah'ın sarayını gösterir.
20. Oğlan saraya gider yolları öğrenir devlere tuzak kurup devlerin yanına döner. Haydi ben Şah'ın sarayını iyice öğrendim, girip çıkılacak yerlere işaret koydum, hemen gidip Şahla askerlerini öldürüp gelin, der.
21. Devlerin hepsi oğlanın hazırladığı tuzağa düşer.
22. Oğlan evlerinde nöbetçi kalan iki genç devî de kılıçla öldürür.
23. Devlerin bir babayiğit tarafından öldürüldüğünü duyan Şah, o babayiğidi ve kardeşlerini alıp saraya getirir.
24. Şah kırk kızını da kırk oğlanla evlendirir.

1.1.2 Keloğlan'ın Köse'ye Masalı

Masalın Künyesi: Tezel, Naki. (1985). Türk Masalları II, Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.

Masalın Özeti

1. Keloğlan ve Keloğlan'ın babası vardır.

2. Babası Keloğlan'a sakın köselerle alışveriş etme benim sana öğüdüm diye tembih eder.
3. Babası birkaç ay sonra ölür. Ev işlerinin idare etmek Keloğlan'a kalır.
4. Bir gün Keloğlan atına buğday yükleyip değirmene öğütmeye gider.
5. Köye en yakın değirmene varır.
6. Değirmenin sahibi köse olduğu için vazgeçer.
7. Keloğlan ikinci değirmene gider. O değirmenin de sahibi köse olduğu için vazgeçer. Geri döner.
8. Başka bir değirmene gitmek ister. Yol uzak olduğu için vazgeçer. Geri kösenin değirmenine gelir. Kösenin değirmeninde buğdayları öğütmeye başar.
9. Köse, Keloğlan'a karnım çok aç unlarından biraz alalım da ekmek yapalım olmaz mı der.
10. Keloğlan razı olur.
11. Köse hamura un katar katı olur su katar sulu olur. Böylelikle unun hepsini yoğurur.
12. Köse Keloğlan'a ekmek pişinceye kadar istersen birer masal anlatalım kimin masalı güzel olursa ekmek de onun olsun der.
13. Keloğlan razı olur. Önce köse masalını anlatır.
14. Daha sonra Keloğlan masalını anlatır.
15. Keloğlan masalın sonunda "Orak buğdayları biçti, halt eyleme köse kardeşlik peteği Keloğlan'a düştü" diyerek masalını bitirir, ekmekleri de alarak evine gider.

1.1.3 Hızır

Masalın Künyesi: Boratav, Pertev Naili. (1969). Az Gittik Uz Gittik, Ankara: Bilgi Yayınevi.

Masalın Özeti

1. Bir Padişah varmış. Bu Padişah bir gün tellallar bağırttırmış: "Kim bana Hızır'ı bulup getirirse ona ne isterse vereceğim." demiş.
2. Kimse cevap vermemiş. Bir fakir adam varmış. Bir sürü çocuğu varmış. Karısına demiş ki: "Karı. Nasıl olsa hepimiz nerdeyse açlıktan öleceğiz. İyisi mi, ben gideyim Padişaha: "Hızır'ı bulacağım" diyeyim, demiş.
3. Padişah'tan çocuklarına ömürlerince yetecek yiyecek alayım. Kırk gün sonra Padişah beni astırır, ama siz de rahat edersiniz, demiş.
4. Kadın kocasını çok sever, etme yeleme gitme demiş ama adam padişaha gitmiş.
5. Adam padişaha: "Padişahım ben Hızır'ı bulacağım ama bana kırk gün müsaade verin bu kırk günde nafakamı temin edin" demiş.
6. Padişah adamın dediklerini kabul etmiş.
7. Bu adam kırk günde, oğluna, uşağına ölünceye dek yetecek erzak, almış, evine taşımış.
8. Kırk günün sonunda padişah adama Hızır'ı buldun mu diye sormuş.
9. Adam. "Bulamadım Padişahım. Bulacağım da yoktu ya, ben onu zaruret dolayısıyla söyledim" demiş.
10. Padişah bunun üzerine orada bulunan vezirlerine şimdi bu adam ne yapmalı diye sormuş.
11. Padişahın iki veziri bu adamın öldürülmesi gerektiğini söylemiş.
12. O sırada fakirin yanında küçük bir çocuk peyda olmuş.
13. Yalnız üçüncü vezir efendim, bu fakir adam zaruret yüzünden işlemiş. Sizin şanınıza yakışan bunu affetmektir demiş.

14. Padişah en son küçük çocuğa sen kimsin onlara soru sordum sen üç defasında da Külli şey'in ilâ aslıhî dedin, demiş.
15. Küçük çocuk, Padişahım. Birinci Vezirinizin babası kasaptı. Sözlerinde de aslını, cibilliyetini gösterdi, ikinci Vezirinizin babası yastıkçı, derici idi. O da aslını gösterdi. Üçüncü veziriniz ise vezir oğlu vezirdir. O da aslını gösterdi. Ben de bu fakir adamı utandırmamak için buraya geldim, demiş.
16. Küçük çocuk, “Vezir istersen işte vezir; Hızır istersen işte Hızır.” Demiş ve kapıdan çıkıp gitmiş.
17. Aslında Hızır çocuk kıyafeti giyip oraya gelmiş.
18. Padişah hemen arkasından yaverlerini yollamış. Bakmışlar, Hızır kaybolmuş. Hemen Padişah birinci, ikinci vezirlerinin boynunu vurdurmuş.
19. Üçüncü veziri başvezir yapmış. Fakir adama da altın, hediye vermiş.
20. Adamcağız da güvene sevine evine gelmiş.

1.1.4 Yeraltı Diyarının Kartalı

Masalın Künyesi: Boratav, Pertev Naili. (1969). Az Gittik Uz Gittik, Ankara: Bilgi Yayınevi.

Masalın Özeti

1. Üç kardeş varmış, babaları hasta olmuş, iyileşemezmiş.
2. Büyük ve ortanca oğlan gelip babalarına baba niçin günden güne zayıflıyorsun, diye sormuş.
3. Babaları ilk oğluna hasta olduğunu ama hastalığının ne olduğunu söylememiş.
4. En küçük oğlan sormuş padişah ona, bir yerde bir Uyuz Padişah'ı vardır. Benim de üç tane hazeran bülbüllerim vardır. Padişah, benim bülbüllerimi aldı gitti o günden beri hastayım hazeran bülbüllerini ele geçirirsem iyileşirim, demiş.
5. Üç kardeş babalarının hastalığına çare aramak için atlarına binip yola çıkmışlar.
6. Giderken yolda üç yol ayrımına gelmişler.
7. Birinci yolda bir taşta bu yola giden gelir, ikincisinde bu yola giden ya gelir ya gelmez, üçüncü yolda da bu yolda giden gelmez yazıyormuş.
8. Küçük oğlan büyük abisine sen o gelir yola git, ortanca abisine sen de ya gelir ya gelmez yola git demiş kendisi de giden gelmez yola gitmiş.
9. Giderken bir çayırılıkta uyuyakalmış. Yanına bir ejderha gelmiş. Oğlan ejderhayı öldürmüş.
10. Gide gide bir konağa varmış. Odada güzel bir kız buna aman kardeşim sen buralara nasıl geldin şimdi yılanlar padişahı Şahmeran gelip seni öldürür, demiş.
11. Oğlan, kıza benimle gelir misin demiş. Kız, gelirim ama ejderha beni öldürür demiş. Oğlan, ben onu öldürürüm şimdi gidiyorum gelince seni alırım, demiş.
12. Oğlan atına binmiş yola çıkmış bir konağa varmış, orası da bu kızın küçük bacısının konağı imiş. Ona da gelince seni alırım, demiş.
13. Yolda giderken bir adam görmüş, ona Uyuz Padişah'ı'nı sormuş, adam, sarayı çok uzak, kırk gün kırk gece süren uykusu var, o da tüm memlekette uyudadır, demiş.
14. Oğlan yola çıkmış Uyuz Padişah'ın memleketine varmış. Başında ötüşen bülbülleri alıp yola koyulmuş.
15. Yolda rastladığı kızları ve kardeşlerini de alıp yola koyulmuş. Yolda bir kuyuya rastlamışlar.
16. İki kardeş de kuyuya bakmaya inip dayanamamış yardım deyip çıkmış. Küçük kardeş ben yardım desem de benim çıkarmayın, demiş.

17. Küçük kız, sen kuyunun dibine varınca iki koç gelir. Biri ak biri kara, ak koçu yakala onun sırtına bin ak koça binersen ak dünyaya kara koça binersen kara dünyaya gidersin, demiş.
18. Küçük oğlan karakoca binip kara dünyaya inmiş. Kardeşler üç kız kardeşi de alıp memleketlerine dönmüşler.
19. Küçük oğlan bir kocakarının evine varmış, su istemiş. Kadın, oğlana kıpkırmızı bir su vermiş. Oğan neden suyun kırmızı olduğunu sormuş.
20. Kadın, oğlum suyun gözünde bir dev var, o deve günde bir kız eletiriz, dev kızı yerken biz de bir damla su çıkarırız, suyun kanlı oluşu bundan, demiş.
21. Kadın bugün de padişahın kızını götüreceğiz onu yiyecek, demiş.
22. Oğlan bu devı bana göster, demiş. Kadın dev insan yiyor seni de yer, demiş.
23. Oğlan dinlememiş, kızdı evvel varıp devı öldürmüş.
24. Kız, orada oğlanın yiğitliğini görünce parmaklarını devin karnına basmış, oğlanın arkasına sürmüş. Gidip olanları babasına anlatmış.
25. Padişah tellal çağırıp bu devı kim öldürdüyse kendisini bildirsin, demiş.
26. Kız, babasına devı öldüreni kendisinin bildiğini gelen erkeklerin soyunup önünden geçmesini istemiş. Kız, oğlanı tanımış.
27. Padişah, en küçük oğlanı çağırıp, kızımı sana vereceğim, demiş.
28. Oğlan, padişahı onu kara diyardan çıkarmasını başka şey istemediğini söylemiş.
29. Padişah, oğlana falan yerde bir kartal var orada duruyorsa bu dileğini ondan iste seni ak dünyaya o çıkarır, demiş.
30. Oğlan, kartalın olduğu yere gitmiş. Kartalın yavrularını yılandan kurtarmış.
31. Oğlan, kartaldan onu ak dünyaya çıkarmasını istemiş.
32. Oğlan, kartalın istediklerini yapmış. Kartal üzerine oğlanı bindirmiş, ben lak dedikçe et luk dedikçe su ver, demiş.
33. Bunlar ak dünyaya çıkmaya başlamışlar. Az bir yolları kalınca et tükenmiş. Oğlan hemen bacağından bir et kesip vermiş.
34. Ak dünyaya varınca oğlan topallayarak yürümeye başlamış. Kartal dilinin arkasındaki eti çıkarıp oğlanın bacağına yapıştırınca oğlan kurtulmuş.

1.1.5 Rüzgâröğlü

Masalın Künyesi: Tezel, Naki. (1985). Türk Masalları II, Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.

Masalın Özeti

1. Rüzgâröğlü isimli az konuşan ama çok dinleyen bir adam varmış.
2. Rüzgâröğlü evli imiş, beş yaşında Nuryüz adında bir oğlu, dört yaşında Gülyüz adında bir kızı varmış.
3. Rüzgâröğlü ve ailesi çok zengin ve mutluymuş.
4. Rüzgâröğlü avı çok severmiş. Neredeyse bütün günleri avda geçermiş.
5. Rüzgâröğlü bir gün yine avdayken bir geyik görmüş. Hemen geyiği vurmak için geyiğin peşine düşmüş. Silahındaki tüm kurşunları tüketmiş ama geyiği vuramamış. Geyik kaçıp gözden kaybolmuş.

6. Rüzgâroğlu geyik nereye gitti diye düşünürken uzaklardan kimin olduğu belli olmayan bir ses duymuş.
7. Ses ona “Hey Rüzgâroğlu gençlikte zenginlik, ihtiyarlıkta fakirlik mi istersin? Yoksa gençlikte fakirlik, ihtiyarlıkta zenginlik mi? diye sormuş.
8. Rüzgâroğlu geyiği aramaktan vazgeçip sürekli duyduğu bu sesi gece gündüz düşünmeye başlamış.
9. Ertesi sabah Rüzgâroğlu yine ava çıkmış, yine geyiği görmüş, bu sefer geyiği kaçırmayayım demiş birçok kurşun atmış ama yine geyiği vuramamış.
10. Çok geçmeden o yabancı ses yine duyulmuş. Yine aynı soruyu sormuş. Rüzgâroğlu yine düşünceli düşünceli evine dönmüş.
11. Onu düşünceli gören karısı ne olduğunu sormuş. Rüzgâroğlu karısına gördüklerini, duyduklarını anlatmış. Karısı bunda düşünecek ne var insan sonunu, ihtiyarlığını, çalışmayacak zamanını düşünmeli yarın ava gittiğinde gençlikte fakirlik, ihtiyarlıkta zenginlik isterim diye karşılık ver demiş.
12. Rüzgâroğlu ertesi gün avda aynı sesi duymuş ve gençlikte fakirlik, ihtiyarlıkta zenginlik daha iyi deyip evine dönmüş.
13. Rüzgâroğlu avdan evine dönerken köpeği boğulmuş, atı ölmüş, kalan tek köpeğinin de başına evlerden birinden kiremit düşüp ölmüş.
14. Rüzgâroğlu üzüntülü bir halde eve gelmiş. Gözlerine uyku girmemiş sabahı zor etmiş.
15. O gün kuvvetli bir rüzgâr çıkmış, çakan şimşeklerden biri köşkün civarındaki kuru otları tutuşturmuş, köşk ateşler içerisinde kalmış. Rüzgâroğlu ve ailesi canlarını zor kurtarmışlar.
16. Rüzgâroğlu artık bu memlekette kalamayız demiş ve ailesi ile birlikte yola çıkmış. Dere tepe aşmışlar bir köye varmışlar. Orada bir çiftçinin yanında işe başlamışlar.
17. Oradaki işleri bitince başka bir köye gitmeye karar vermişler, giderken önlerine bir çay çıkmış, çaydan Rüzgâroğlu ve karısı geçebilmiş ama çocukları geçememiş ve ayda gözden kaybolup gitmişler.
18. Rüzgâroğlu ve karısı başlarına gelen bu felaket karşısında ne yapacaklarını bilemeden ertesi gün yine yola koyulmuşlar. Her uğradıkları köyde zengin bir adamın yanına uşak girerek çalışmışlar. Orada da işleri bitince başka bir köye varmışlar.
19. Orada da birkaç gün çalıştıktan sonra tam köyden ayrılacakları sırada padişah başyaveri ile köye gelmiş.
20. Padişah Rüzgâroğlu’nun karısını sarayda aşçılık yapmak üzere alıp saraya götürmüştü.
21. Rüzgâroğlu o günden sonra tek başına o köy senin bu köy benim tek başına çalışmış, böylece aradan tam yirmi sene geçmiş.
22. Rüzgâroğlu bir gün yine eski mutluluğunu bulacağını düşünerek hiç yorulmadan çalışmaya devam etmiş. Böylece uzun yollarda günlerce yol almış. Sonunda büyük bir şehre varmış.
23. Rüzgâroğlu’nun karnı çok acıkmış bir fırın bulup ekmek istemek için tüm şehri aramış, ama kimseye rastlamamış. Şehir bomboşmuş, sağa sola bakınırken bir fırın görmüş,
24. Fırında kimse yokmuş ama Rüzgâroğlu karnı çok aç olsa ada ekmeklere dokunmamış.
25. O gün ülkede padişah seçiliyormuş. Memleketin töresine göre padişah ölünce bütün halk şehrin meydanına toplanırmış. Talih kuşu uçurulur kimin başına konarsa o adam padişah seçilmiş.
26. Talih kuşu fırının önünde yatan ihtiyar Rüzgâroğlu’nun başına konmuş. Kuşu tam üç kere uçurmuşlar üçünden de kuş Rüzgâroğlu’nun başına konmuş.
27. Bütün halk yeni padişahın etrafında toplanmış, hemen onu alıp saraya götürüp tahta oturtmuşlar.

28. Rüzgârıoğlu başına gelenleri görünce ihtiyarlıkta zenginliğin, rahatlığın değerini daha iyi anlamış.
29. Bir gün başyaveri padişahın yanına gelmiş padişahım sizden bir isteğim var en kıymetli askerlerinizden ikisini alayım önemli bir sandığım var başına nöbet dikeyim demiş.
30. Padişah izin vermiş, askerler sandığın başında beklemeye başlamış.
31. İki asker beklerken canları sıkılmış ve hayat hikâyelerini anlatmaya başlamışlar. Askerlerden biri aslında Rüzgârıoğlu'nun oğlu Nuryüz'müş.
32. Nuryüz gözleri yaşlı başından geçenleri anlatırken bir ses duymuş ses ağlama oğlum ben buradayım beni kurtar diye inliyormuş.
33. Ses sandıktan geliyormuş. Sandıktaki kişi Rüzgârıoğlu'nun karısı imiş.
34. Başyaver kadını saraya getirmiş ama onu tutup sandığa kilitlemiş. Kendisine cariyelik yapmayı kabul etmediği için başyaver onu denize attıracakmış.
35. Kadın ve oğlu bütün olanları anlatmak için padişahın yanına gelimiler. Rüzgârıoğlu hemen karısı ve oğlunu tanımış.
36. Rüzgârıoğlu'nun kızı Gülyüz de bir değirmende imiş. Hemen bir asker, oğlu ve karısı ile Rüzgârıoğlu kızını almak için yola çıkmış. Hemen kızını ve ona yardım eden değirmenciye alıp saraya dönmüş.
37. O günden sonra Rüzgârıoğlu, karısı ve çocukları ile sarayda mutlu yaşamaya başlamış.
38. Rüzgârıoğlu ormandaki sesi hatırladıkça ihtiyarlıkta rahatın, mutluluğun gençlikten değerli olduğunu daha iyi anlamış.

1.1.6 Erler Karısı'na Koca Olmaya Giden Keloğlan

Masalın Künyesi: Boratav, Pertev Naili. (1969). Az Gittik Uz Gittik, Ankara: Bilgi Yayınevi.

Masalın Özeti

1. Bir Keloğlan ve anası varmış Keloğlan her gece kahveye gidermiş.
2. Kahvede delikanlılar, içlerinden biri böbürlendiği zaman: “Yiğitlik, yiğitlik, Erler-Karısına koca olmaktır” diye söz atarlarmış.
3. Keloğlan delikanlıları dinledikten sonra anasına demiş ki: “Anne, ben gideceğim. Erler Karısına koca olacağım” demiş.
4. Annesi gitmemesi için Keloğlan'ı ikna edememiş.
5. Keloğlan yola çıkmış. Yolda bir dağın tepesinde bir aydınlık görmüş. Işığın olduğu yere gitmiş. Bakmış ki bir koca Dev Karısı oturmuş güneşliyor. Memelerini de omuzlarına atmış.
6. Keloğlan, Dev Karısı'nın memesini emmeye başlamış.
7. Dev Karısı, Ah Keloğlan, benim mememden emmeseydin seni bir lokmada yutardım. Artık benim oğlum oldun. Ama benim oğlanlarım var, şimdi nerdeyse gelirler, seni yerler. Gel seni saklayayım, demiş.
8. Kadın, Keloğlan'a bir tokat vurmuş onu süpürge yapmış.
9. Kadının oğlanları gelmiş. Ana burası insan eti kokuyor, demişler.
10. Dev Karısı oğlum dişinizin dibini kurcalayın, demiş. Bunlar birer odun alıp dişlerini kurcalamışlar. Dişlerinden çıkan et parçalarını pişirip yiyivermişler.
11. Dev Karısı oğlanlarım şimdi âdemoğlu gelse benim mememi emse sizin neyiniz olur, demiş.
12. Çocuklar kardeşimiz olur biz onu yemeyiz, demişler.
13. O zaman Dev Karısı süpürgeye bir tokat vurmuş. Keloğlan çıkmış, bir köşeye oturmuş.

14. Akşam oğlanlar karnını doyurup uyumuşlar. Dev Karısı kim uyur kim uyumaz diye sormuş.
15. Keloğlan uyumamış. Dev Karısı neden uyumadığını sormuş Keloğlan annem bana her gece yatmadan baklava börek yapardı, onları yerdim, öyle uyurdum, demiş.
16. Dev Karısı kalkmış bir sini baklava bir sini börek yapmış Keloğlan bunları yemiş ve uyumuş.
17. Keloğlan yine uyumamış, baklava, börek mideme yapıştı. Annem olsaydı kuzu doldururdu. Onu da yer, uyurdum, demiş. Dev Karısı bir kuzuyu doldurup Keloğlan'a vermiş. Keloğlan yine uyumamış. Abdestim geldi de ondan uyumuyorum, demiş.
18. Dev Karısı Keloğlanın eline bir ip bağlamış onu abdesthaneye salmış. Keloğlan dışarı çıkar çıkmaz hemen belindeki ipi çözmüş, abdesthanenin direğine bağlamış kaçmak istemiş.
19. Dev Karısı Keloğla'nın kaçtığını anlayınca çok sinirlenmiş
20. Keloğlan, kaçarken bir suya girip saklanmış sudaki kurbağaya şimdi Dev Karısı gelecek ne olur beni sakla, demiş. Kurbağa Dev Karısı seni sakladığımı anlamasın git başımı belaya sokma, demiş.
21. Keloğlan giderken bir kaplumbağa görmüş. Kaplumbağa kardeş ne olur beni sakla, demiş kabuğuna girmiş. Ama Kaplumbağa da Dev Karısı'nın geldiğini görünce onu saklamaktan vazgeçmiş.
22. Keloğlan oradan da ayrılmış bir kirpi görmüş ne olur beni sakla, demiş. Kirpi kabul etmiş. Onu saklamış.
23. Dev Karısı gelmiş kirpi Keloğlan'ın yerini söylememiş. Dev Karısı kirpiyi yutmuş. Kirpi Dev Karısının karnını delmiş dışarı çıkmış. İkinci defa da Dev Karısı kirpiyi yutmuş kirpi yine dev karısının karını yırtıp dışarı çıkmış.
24. Dev Karısı üçüncü defa da kirpiyi yutmuş. Kirpi üçüncü defa da kadının karnını yırtıp dışarı çıkmış. Dev Karısı'nın karnı delik deşik olmuş oracıkta ölmüş.
25. Keloğlan, hemen cebinden bıçağını çıkarıp kadının kulaklarını kesmiş, torbasına koymuş.
26. Keloğlan, doğru kahveye gelmiş. Delikanlılar, yine kahvede erler karısının lafını ederlermiş.
27. Keloğlan, torbasından Dev Karısı'nın kulaklarını çıkarmış erlerin önüne atmış. İşte demiş erler karısına koca oldum da kulaklarını bile kestim.
28. Delikanlılar, aman bu ne iştir, Keloğlan demişler. Delikanlılar, Keloğlan'ı zengin etmişler, bahşişler hediye vermişler.
29. Keloğlan'ın anası da oğlunun döndüğüne çok sevinmiş, bayram etmiş.

1.1.7 Üşengeç

Masalın Künyesi: Boratav, Pertev Naili. (1969). Az Gittik Uz Gittik, Ankara: Bilgi Yayınevi.

Masalın Özeti

1. Evvel zamanda bir ihtiyar kadın bir de bu kadının oğlu varmış.
2. Oğlu işe yaramaz tembel bir şeymiş.
3. Annesi, oğlana bir iş buyurduğu zaman oğlan, ben yapamam ben gidemem, ben üşenirim, dermiş.
4. Bir gün komşu çocukları oduna gidiyormuş, ihtiyar kadın onlara yalvarmış aman çocuklar benim oğlumu da alın götürün, demiş.
5. Ertesi sabah gelip üşengeci yaka paça alıp oduna, götürmüşler.
6. Orada herkes odunu kesmiş yüklemiş, Üşengeç de yan gelmiş, yatmış.

7. Köydeki delikanlılar, onun odununu da kesip eşeğe yüklemişler. Üşengeç ben geri gidemem üşenirim demiş.
8. Bunun üzerine arkadaşları öyleyse sen kal burada kurtlar seni yesinler, anan da kurtulsun demişler ve üşengeci orda bırakmışlar, dönmüşler.
9. Üşengeç orada otururken yanına bir yılan gelmiş, üşengeç yılanı sok istersen ben üşenirim kaçmam, demiş.
10. Bu söz yılanın çok hoşuna gitmiş. Dile benden ne dilersen demiş. Üşengeç yine ben üşenirim bir şey istemem demiş.
11. Yılan da senin başın ne zaman sıkılırsa: Allah'ın emri üzre, boz yılanın kavli üzre dersin dilediğini söylersin. Ben senin her istediğini yerine getiririm, demiş.
12. Üşengeç otururken karnı acıkmış. Yılanın sözlerini hatırlamış. Allah'ın emri üzre, Boz yılanın kavli üzre, bana bir tas çorba gelsin, demiş. O anda önünde koca bir tas çorba peyda olmuş. Güzelce karnını doyurmuş Ağacın dibine yatmış uyumuş.
13. Sabah olmuş. Üşengeç, yemekler getirtmiş, güzelce yemiş içmiş, sonra aklına bir şeytanlık gelmiş.
14. Allah'ın emri üzerine, boz yılanın kavli üzre, Padişah'ın kızı benden gebe kalsın demiş.
15. Üşengeç bir zaman daha dağ başında oturmuş,
16. Allah'ın emri üzerine, Boz yılanın kavli üzre, beni kulübeme götürsünler, demiş. Bir de bakmış kendisini kulübesinde bulmuş.
17. Annesi, oğluna neden geldin dağ başında kalsaydın geberseydin, demiş.
18. Oğlan başına gelenleri bir bir annesine anlatmış. Annesi çok sevinmiş o zaman bol bol yiyecek iste, demiş.
19. Oğlan hemen bol bol yiyecek istemiş, kulübeleri yiyecek ile dolmuş. Karınlarını doyurmuşlar.
20. Zaman çabuk geçmiş. Padişah'ın kızının karnı günden güne büyümüş. Bir oğlan çocuğu dünyaya getirmiş.
21. Padişah, bu duruma çok sinirlenmiş. Kızını öldürmeye karar vermiş. Vezirler kızın durumuna çok üzülmüşler. Aman padişahım kızı öldürme çocuk büyüsün kime baba derse babası o olur, demişler.
22. Padişah, yedi sene kızı hapse mahkûm etmiş. Yedi sene sonra vezirler toplanmışlar bir karar vermişler. Bu memlekette ne kadar erkek varsa padişahın sarayı önündeki meydandan geçecek, demişler.
23. Çocuğu bir tahtın üzerine oturtmuşlar. Tüm erkekler orada toplanmışlar. Çocuğun önünden geçmişler. Çocuk hiçbirine baba dememiş.
24. Padişah ülkede gelmeyen kimse kaldı mı diye sormuş. Kulübede üşengeç bir oğlan var bir tek gelmeyen o var demişler.
25. Üşengeç'i zorla bir sedye üzerinde alıp getirmişler. Çocuk üşengeç oğlanı görünce babacığım diye oğlanın boynuna sarılmış. Padişah bu duruma çok sinirlenmiş hem torununu hem de kızını üşengecin kulübesine göndermiş. Kız çok üzülmüş. O anda üşengeç, Allah'ın emri üzre, boz yılanın kavli üzre, Padişah kızına layık yemekler gelsin demiş. O anda kız oğlanın sırrını öğrenmiş, nasıl gebe kaldığını anlamış.
26. Ertesi gün Padişah'ın kızı haydi üşengeç, demiş. İşte de şu deniz kenarında bir sarayımız olsun, oraya taşınalım, demiş.
27. Üşengeç ben üşenirim söyleyemem, demiş. Kız çok yalvarmış en sonunda üşengeç, Allah'ın emri üzre, boz yılanın kavli üzre, deniz kenarında padişahın kızına layık bir saray yapılsın demiş.

28. Sonraki gün kızla oğlan saraya taşınmışlar. Huzurlu bir ömür yaşamaya başlamışlar.
29. Bir gün Padişah, yanında vezir vüzerası, deniz kenarında gezmeye çıkmış. Kız, babasını uzaktan görünce, hemen bir erkek elbisesi giymiş, böyle erkek kıyafetinde, deniz kenarına inmiş. Delikanlı, Padişahın pek hoşuna gitmiş, konuşmuşlar.
30. Kız padişaha buyurun bizde bir yemek yiyelim demiş. Padişah adamlarıyla kızın peşinden gitmiş. Padişah kızın yaşadığı sarayı görünce çok şaşırılmış.
31. Yemek yenince kız hemen Üşengeç'e gitmiş, yalvarmış. Kuzum Üşengeç, dile de altın sahanlardan birinin kapağı, farkına varmadan babamın koynuna girsin, demiş.
32. Bunun üzerine Üşengeç: Allah'ın emriyle, Boz yılanın kavliyle bir altın sahanın kapağı Padişahın koynuna girsin, hiç haberi olmadan, demiş.
33. Padişah, kızın yaşadığı saraydan ayrılıp giderken, kız pencereden bir bayrak sallayarak babasına seslenmiş, durun gitmeyin, demiş.
34. Kız, aman Padişahım! Bizim altın sahanlardan birinin kapağı yok. Belki askerlerden biri almıştır, bir yoklatsanız, demiş.
35. Vezirleri hemen aramışlar, ama altın tas çıkmamış. En son askerler padişahı da aramışlar, altın tas tak diye yere düşmüş.
36. Padişah çok şaşırılmış, hiç haberim yokken altın tas benim koynuma girmiş, demiş.
37. Kız başını açmış, saçlarını dökmüş, babacığım ne diyebilirdim? O çocuk da benim karnıma benim haberim olmadan girmişti, demiş.
38. Padişah kızım tanımış. Sarılmışlar, öpüşürler. Kız, Üşengeç'in marifetlerini anlatmış. Padişah artık ikisinin kırk gün, kırk gece düğünlerini yapmış.
39. O güne kadar kız Üşengeç'e kocası gözüyle bakmamış. O andan sonra da Üşengeç, uyusukluğu, tembelliği bırakmış. Her istedikleri olmuş, mesut yaşamışlar.

1.2 İncelenen Masalarda Erkek Kahramanların Rolü

1.2.1 Evin Geçimini Sağlayan Fedakâr Erkek Rolü

İncelediğimiz “Keloğlan'ın Köse'ye Masalı”, “Hızır” ve “Rüzgâroğlu” masallarında ailesinin geçimi için çalışan fedakâr erkek kahraman rolünü görmekteyiz. Türk toplum yapısında evin geçimini çoğunlukla erkek üstlenir. Erkek ailesini ayakta tutabilmek için güçlü bir duruş sergilemelidir. Ailesinin mutluluğu ve huzuru için dışarıdan gelebilecek her türlü olumsuzluğa karşı ailesini korumalıdır. Ele aldığımız “Keloğlan'ın Köse'ye Masalı”nda, Keloğlan, babası ölünce artık ailenin geçiminin onun üzerine kaldığının farkındadır. Babası, daha ölmeden bu sorumluluğu ona yüklemiştir. Ölmeden ona köselerle alışveriş yapmaması için öğüt vermiştir. Babası ölünce Keloğlan, evin işlerini idare etmek için buğdayını atına yükler ve öğütmeye gider. Babasının öğütüne sadık kalmaya çalışır. Sonuncunda da aklını ve zekâsını kullanarak buğdayını öğütür, ekmeklerini alır ve evine geri döner. Masalarda, erkekler genellikle ev dışında çalışan tiplerdir. Bu masalda da Keloğlan geçimini sağlamak için ev dışına çıkıp çalışmak, buğdaylarını öğütmek zorundadır. Köy köy dolaşarak buğdaylarını öğütecek köse olmayan bir değirmenci arar, yorulur en son başka bir değirmen aramaktan vazgeçer ve bir kösenin değirmeninde buğdaylarını öğütür.

İncelediğimiz bir diğer masal olan “Hızır” masalında ise fedakâr bir aile reisi başkahraman olarak karşımıza çıkmaktadır. Masalın başkahramanı yoksul bir insandır. Ailesinin geçimini sağlamak zorundadır. Ailesi açlıktan ölmesin diye padişaha gidip Hızır'ı bulacağı konusunda yalan

söyler. Masaldaki erkek kahraman; para kazanmak, ailesini güvence altına alabilmek için hayallerinden hatta kendi yaşamından dahi vazgeçmektedir. Tehlikelere karşı eşi ve ailesi için canını dahi vermeyi göze alan, cesur, korkusuz, kahraman bir tiptir. Sorunlara karşı çözüm üretebilen aktif bir rol üstlenir. Çocukları ve eşi için her türlü fedakârlığı yapmaya, her türlü cefayı çekmeye hazır olumlu bir tiptir. Ailesi için mücadele eder, bunun sonucunda da ödüllendirilir. Eşi ve çocukları için ölümü bile göze alır. Sonunda padişahın onu astıracağını bile bile ailesinin açlıktan ölmemesi için padişahın yanına gider.

“Rüzgâröğlü” masalında ise Rüzgâröğlü adındaki erkek kahraman masalın başkahramanıdır. Dürüst, doğrucu, ailesi için her şeyi yapabilen, mert, cesur bir kişiliği vardır. Ailesine huzurlu, mutlulukla dolu zenginlik içerisinde bir hayat sunmuştur. Masalda, Rüzgâröğlü, erkek rolüne uygun bir işle meşgul olmuştur. Ava çok meraklıdır. Hemen hemen bütün günleri av peşinde geçer. Evde oturup bekleyen pasif bir kişiliği yoktur. Ev dışında bilek gücüne dayalı bir işle meşguldür. Masalda Rüzgâröğlü ve ailesi çok zengin ve mutludur. Hiçbir eksikleri yoktur. Rüzgâröğlü ve ailesi başlarına gelen felaketler sonucu tüm varlıklarını kaybettikleri zaman Rüzgâröğlü; ailesini geçindirmek, ayakta tutabilmek için eşi ile bir çiftçinin yanında çalışır, zengin bir adamın yanında uşak olarak çalışır, köy köy gezerek farklı işler yapar hiç yorulmadan, bıkmadan, usanmadan ailesini geçindirmek, kimseye muhtaç etmemek için uğraş verir.

1.2.2 Cesur, Sorumluluk Sahibi, Azimli Erkek Kahraman Rolü

Ele aldığımız “Kırk Oğlan, “Yeraltı Diyarının Kartalı” “Erler Karısı’na Koca Olmaya Giden Keloğlan” masallarında; cesur, kahraman, azimli erkek tip ile karşılaşmaktayız. Toplumda erkek bireylerden beklenen önemli niteliklerden biri; yiğitlik, cesaret, gözü peklik ve kararlılıktır. Erkek kahramanlar, üstlendikleri sorumlulukları yerine getirebilmek için büyük fedakârlıklar gösterir, cesaretle hareket eder ve amaçlarına ulaşmak adına her türlü zorluğu göze alırlar.

“Kırk Oğlan” masalında masalın başkahramanı padişahın en küçük oğludur. Masalda en küçük oğlan cesur, akıllı, mert bir karaktere sahiptir. Masalda en küçük oğlan, babası ona evlenmesi gerektiğini söylediği zaman cesurca davranır ve evlenmek istemediğini kırk kız kardeş bulup onlarla evlenmeleri gerektiğini söyler. Babası, ona kırk kız kardeşi bulması için izin verir. En küçük oğlan, otuz dokuz kardeşi ile yola çıkar. Yolda karşısına çıkan devi kılıç darbesi ile öldürür. Daha sonra önlerine çıkan iki devi de kılıcıyla öldürür. Masalda erkek kahramanın devleri öldürmesi bir kahramanlık göstergesi olarak verilmektedir. En küçük oğlan devleri öldürdüğü zaman padişaha devleri bir babayığit öldürdü diye iletilir. Padişah da kim o babayığit, der ve en küçük oğlanın bulunması için emir verir. Babası istediği her şeyi verir ve evlenmek istediği kızı bulması için onu serbest bırakır. Erkek cinsiyetine tanınan ayrıcalık sonucu masaldaki başkahraman olan en küçük oğlan, bir yola çıkar. Oğlan, aldığı cesaret ile sorumluluğunu yerine getirmek için hem kardeşlerinin hem de kendisinin evlenmesini uygun bulduğu kızları aramaya başlar. Bir amacı vardır. Bu amaç uğruna mücadele vermiştir. Babasına baş eğmemiş, saraydan dışarı çıkarak amacını gerçekleştirmek istemiştir. Bu şekilde babasının kendi hayatı üzerinde söz sahibi olmasına karşı çıkar ve artık kendi hayatının iktidarını ele alır. Masal kahramanları yola çıkarak erginlenme süreci ve geçiş dönemi geçirir bu onların bir birey olma ve aile kurma amaçları ile açıklanabilir (Ölçer Özünel, 2017: 115). Bu masalda da erkek kahraman babasına karşı çıkıp kırk kızı aramak için sarayın dışına çıkarak bu

süreci başlatır ve bu görüşü desteklemiş olur. Güçlü bir karakter yapısına sahiptir. Yanındaki kardeşleri dahi o ne derse onu yapar, ona göre tavır alırlar. Gösterdiği kahramanlıkla Acem Şahı'nın kızını devlerin ellerinden kurtarmıştır. Acem Padişah'ı bu durum neticesinde en küçük oğlanın istediği kırk kızını ona verir.

“Yeraltı Diyarının Kartalı” masalında, masalın başkahramanı en küçük oğlandır. Akıllı, yiğit, cesur, gözü pek bir erkek tipi olarak karşımıza çıkmaktadır, olumlu özelliklere sahiptir. Babası, diğer iki oğluna hastalığının nedenini söyleme gereği duymaz. Ancak en küçük oğluna hastalığına çözüm olacak unsuru söyler. En küçük oğlan, bunu öğrenince hemen bir çözüm bulmaya çalışır. Pasif bir karakter sergilemez. Aldığı sorumlulukla amacına ulaşmak için maceraya atılır. Yaşadıkları problemi çözmek için korkusuzca mücadele verir. Önüne birçok engel çıksa da hepsini akıllı ve mücadelesi sayesinde çözer. Kendine güvenir hiçbir şeyden korkmaz. “Bu yola giden gelmez” yazısı yazan bir yola korkmadan kendisi gider. Önüne çıkan ejderhayı öldürür. Yine, karşısına çıkan kuyuya ağabeyleri girmeye cesaret edemezken en küçük oğlan korkusuzca girer. Masalda yalnızca kendi emeli için uğraş vermez. Padişahın kızıyla evlenmek isteyen devi öldürür. Padişah en küçük oğlanın devleri öldürdüğünü, mert, korkusuz bir insan olduğunu görünce hemen: “Kızımı sana vereceğim” der.

“Erler Karısı'na Koca Olmaya Giden Keloğlan” masalında da diğer Keloğlan masallarında olduğu gibi başkahraman Keloğlan'dır. Masaldaki olaylar onun etrafında cereyan etmektedir. Masalda Keloğlan akıllı, mert, cesur aynı zamanda da kurnaz bir erkek tipi olarak karşımıza çıkar. Delikanlıların, kahvede “Yiğitlik, yiğitlik, Erler Karısı'na koca olmaktır” sözünü kendisine yediremez. Bu sözü ispatlamak kendisinin de yiğit bir er olduğunu göstermek için bir yola çıkar. Delikanlıların söylediği sözler karşısında kendi mertliğini ispat etmeye çalışır. Akıllıca bir plan yapar. Akıllı ve korkusuzluğu sayesinde cesurca engelleri aşar ve muradına erer. Aslında Keloğlan, sıradan bir köylü çocuğudur. Ancak kendisine bir hedef belirlemiştir, atılgan bir kişilik sergiler. Sahip oldukları ile yetinmek istemez, dünya hayatından daha çok pay almak ister. Bu uğurda Dev Karısı'yla bile mücadeleye girişir. Sonunda ölebileceğini bilse bile Dev Karısı'nın yanına gider, kurnazca bir plan yapar, Dev Karısı'nın ve çocuklarının elinden kurtulur ancak asıl istediği Dev Karısı'ndan bir parça alıp delikanlıların yanına götürmektir. En sonunda Dev Karısı'nı bile alt edip kulağını keser ve delikanlıların önüne atar. Kahvedeki delikanlılar, Keloğlan'nın bu mertliğine karşı ona bahşişler hediyeler verirler ve onu zengin ederler.

1.2.3 Akıllı, Kurnaz, Dolandırıcı Erkek Kahraman Rolü

İncelediğimiz masallardan “Kırk Oğlan”, Keloğlan'ın Köse'ye Masalı” “Yeraltı Diyarının Kartalı” masallarında akıllı, kurnaz, dolandırıcı erkek kahraman rolüne bürünen erkek masal kahramanları ile karşılaşmaktayız. Masalarda erkek kahramanlar zeki ve kurnaz özelliklere sahip olmaları ile de karşımıza çıkarlar. Karşılaştıkları çoğu zorlukla akıllarını kullanarak mücadele ederler. Kimi zaman da bu zorlukları aşmak için kurnazlık yaparlar İncelediğimiz masallardan Kırk Oğlan masalında en küçük oğlan mert, yiğit bir delikanlı olduğu gibi aynı zamanda akıllı, zeki, kurnaz bir karaktere sahiptir. Babası ona evlenmesi gerektiğini söylediği zaman, babasına biz farklı yerlerden birer kız alırsak gelinler geçinemezler bizim de aramızı açarlar, doğrusu bizim kırk kardeş bulup onlarla evlenmemizdir diyerek akıllı bir tavır sergiler. Çözüm üretmek için bir strateji belirler.

Kardeşlerini de yanına alarak kırk kız kardeşi bulmak için yola çıkar. Masaldaki en küçük oğlan aynı zamanda kurnaz bir tiptir. Çünkü sarayın yerini öğrenmek için devlere bir oyun oynar. Onlara aslında yardımcı olacağını söyleyip devlere tuzak hazırlar ve hepsinin ölmesini sağlar. İdealisttir, kahramandır, yiğittir. İleri görüşlülüğü, akıllı davranması ve zekâsı sayesinde hayatlarında bu şekilde daha mutlu olabileceklerini göstermiştir.

“Keloğlan’ın Köse’ye Masalı”nda da Keloğlan, akıllı ve zeki bir kahraman rolündedir. Babasını kaybetmiştir, bir taraftan yoksulluğu ile karşımıza çıkarken diğer taraftan aklını ve zekâsını kullanarak kösenin oyununa gelmeyen bir masal kahramanıdır. Köse’nin masalına karşı anlattığı masal ile aklını kullanarak köseyi yenmiştir. Keloğlan, Köse’ye karşı kurnazlığını iyi yönde kullanmıştır. Aslında zekâsı ve kurnazlığı ile kösedden üstündür. Bu masalda hilebaz, kurnaz rolünde olan bir de köse vardır. Keloğlan ona buğdaylarını öğretmek için getirdiğinde hemen kurnazlık yapmaya çalışır. Kösede toplum tarafından hoş karşılanmayan karakter özellikleri mevcuttur. Keloğlan’ın babası, ölmeden oğlunu bu köse tipinden kendini koruması için uyarır. Köse, hile ile insanları kandıran bir tiptir. Bu masalda da Keloğlan’ı kandırmak ister. Elindeki tüm buğdayı alıp hepsinden ekmek yapar ve hepsini de kendisi almak ister. Kalpsiz, acımasız, gözü doymayan, başkalarına kötülük yapmak için her şeyi yapan, kendi çıkarlarını her şeyin üzerinde tutan tekinsiz bir erkek kahramandır. Uzak durulması gereken bir düşmandır, bu nedenle de babası Keloğlan’ı ondan uzak durması için uyarmıştır. Alsaç (2020: 275), köse tipini uzak durulması gereken sinsi bir düşman, hileleri ile kahramanın yoluna çıkarak onu engellemeye çalışan kötülüğün gücünü temsilen masallarda yer alan bir kahraman olarak anlatmıştır. Şimşek (2107: 43), masallarda hayata gülerek bakan Keloğlan’ın en büyük düşmanlarından birinin köse tipi olduğunu, Keloğlan’ın babasının uyarılarını dinlemeyip köse ile karşı karşıya geldiğini birlikte iş yaptığını ve onu kendi silahı ile yendiğini söylemiştir. Bu masalda da Keloğlan’ı babası ölmeden evvel köselerle alışveriş yapmaması, köselerden mutlaka uzak durması konusunda uyarmasına rağmen Keloğlan, köse ile iş yapmıştır ve onun teklifini kabul edip ondan daha iyi bir masal anlatarak köseyi kendi silahı ile yenmiştir.

“Erler Karısına Koca Olmaya Giden Keloğlan” masalında Keloğlan, kahvedeki delikanlıların “Yiğitlik yiğitlik, Erler Karısına koca olmaktır.” sözünü kendisine yediremez. Bu sözü ispatlamak için hemen akıllıca bir plan yapar Dev Karısı’nın yanına gider. Aklını kullanır, kurnazlık yapar. Önce, Dev Karısı’nın kendisini öldürmemesi için yanına gider gitmez hemen onun memesine yapışır ve emmeye başlar. Dev Karısı memesinden emdiği için onu öldürmez. Gece olunca hiç uyumaz aklını kullanarak Dev Karısı’ndan sürekli bir şeyler ister en sonunda da abdestim geldi diyerek abdesthaneye gitmek ister. Dev Karısı Keloğlan’ın beline kaçmaması için bir ip bağlar, Keloğlan ipi çözer, hemen oradan kaçmaya başlar. Kaçarken kirpiden onu saklaması için yardım etmesini ister. Kirpi kabul eder, en sonunda da kirpi Dev Karısı’nın karnını delik deşik eder ve Dev Karısı ölür. Keloğlan Dev Karısı’nın kulaklarını keser ve kahveye geri döner. Kahvedeki delikanlıları da kandırır. Dev Karısı’na koca olduğunu hatta kulaklarını bile kestiğini söyler, delikanlılar Keloğlan’a inanırlar ve onu zengin ederler.

Ele aldığımız bir diğer masal olan “Yeraltı Diyarının Kartalı” masalında da yine masalın başkahramanı son derece akıllı, kurnaz bir tiptir. Masalda en küçük oğlan, babasının hastalığının nedenini öğrenince hemen bu hastalığa çözüm aramaya koyulur. Pasif, bir karakter sergilemez. Diğer kardeşlerini de alarak babasının söylediği Uruz Padişahı’ndaki hazeran bülbüllerini aramaya gider.

Önüne birçok engel çıkar. Hepsini akıllı ve cesur davranarak çözer. Çıktığı yolculukta önüne birçok engel çıksa da akli sayesinde hepsini aşar. Önce önlerine çıkan üç yoldan “Giden gelmez” yazan yola kendisinin girebileceğini, oradaki engelleri kendisinin aşabileceğini bilir ve kardeşlerini diğer yollara gönderip kendisi o yola gider. Yolda sadece babasının dediği Uruz Padişahı’nı bulmak için uğraş vermez aynı zamanda akıllıca davranır, kendisinin ve kardeşlerinin evleneceği kızları da bu yolculukta bulur, onları da alıp döner. Akli, zekâsı ve cesurluğu sonucunda amacına ulaşır ve evine geri döner.

1.2.4 Dürüst Erkek Kahraman Rolü

Masallarda kurnaz ve aldatıcı erkek kahramanlara rastlandığı gibi dürüstlüğüyle öne çıkan, güven veren, doğruluktan sapmayan ve kişisel çıkarları uğruna yalan söylemeyen erkek karakterlere de sıkça yer verilir. İncelediğimiz “Hızır” ve “Rüzgâroğlu” masallarında dürüst erkek kahraman rollerini görüyoruz. Hızır adlı masalda fakir adam ailesi için fedakârlık yapan ve sonunda öleceğini bilse de dürüstlüğünden ödün vermeyen bir tiptir. Başta padişaha kırk gün sonra Hızır’ı bulacağım diye ailesi için yalan söylemek zorunda kalır ama kırk günün sonunda padişaha onu öldürmemesi için yalan söylemez. Zaten Hızır’ı bulacağım da yoktu ben onu zaruret dolayısı ile söyledim, der. Yaptığı fedakârlıklar ve dürüstlüğü sayesinde altınlara ve hediyelere kavuşur, evine döner.

“Rüzgâroğlu” masasında Rüzgâroğlu’nun fedakârlığı kadar ön plana çıkan başka bir özelliği ise ne olursa olsun, başına neler gelirse gelsin asla doğruyu yapmaktan ve doğruları söylemekten vazgeçmemesidir. İnanarak, doğru olanı yaparak bir gün mutlaka hayatının eskisi gibi olacağına inanır. Hiçbir zaman çalışmaktan, çaba sarf etmekten vazgeçmez. İki çocuğunu, eşini kaybeder ama bir gün mutlaka yine eski mutluluğunu bulacağını düşünerek hiç pes etmeden tam yirmi sene çalışır. İzinsiz kimsenin malına dokunmaz, karnı çok aç olsa bile sahibinin olmadığı fırından bir ekmek dahi alıp yemez, takdir edilecek davranışlar sergiler. Bir insanın zorluklar karşısında nasıl davranması gerektiğini gösterir.

1.2.5 En Küçük Kardeş Rolündeki Erkek Kahraman

Masallarda en küçük kardeş genellikle üç kardeşin en küçük olanı olarak tasvir edilen ideal bir tiptir. Alsac (2020: 121), en küçük kardeşin ideal bir tip olmasını Türk kültüründeki ailenin/ocağın koruyucusu ve sahibi olarak kabul edilmesiyle ilişkilendirmiştir. Türk halkının kültürel tasavvurunda en küçük oğlan evin ve ailenin koruyucusudur. Masal anlatıcıları da küçük kardeşin akıl ve zekâsını özellikle ön plana çıkarır. En küçük kardeşin akli ve zekâsı özellikle vurgulanır, onun diğer kardeşlerinden daha akıllı olması kalıplaşmış bir anlatım biçimi olarak masallarda yer alır. Masallarda en küçük oğlanın zeki, akıllı, cesur olarak tasvir edilmesinin başlıca sebebi, mitolojideki ateş ruhuyla töredeki Ot Tigin’le bağlantılı olması dolayısıyladır. Ateş ruhu ve ot tigin inancı, geleneğin devamı bağlamında en küçük kardeşin üstün kimliğine dönüşür. Türk kültür hayatında ateş, tabiat kültürlerinden birisidir ve ocak anlamında sembolik bir değer taşıyıcısıdır Anadolu’nun geleneksel aile yapısında, büyük oğullar genellikle evlenip kendi ailelerini kurarak evden ayrılırken, küçük oğullar ebeveynleriyle kalır ve onların bakım sorumluluğunu üstlenir. Bu kültürel düzenleme, aile yapısının işleyişinde belirleyici bir rol oynar.

İncelediğimiz masallardan “Kırk Oğlan” ve “Yeraltı Diyarının Kartalı” masalarında, olaylar genellikle bu en küçük kardeş etrafında gerçekleşmektedir. Masallarda en küçük kardeş diğer

kardeşlerden yiğit, gözü pek ve daha akıllıdır. “Kırk Oğlan” masalında bu tipte bir en küçük oğlan karakterine rastlamaktayız. Masalın başkahramanı padişahın en küçük oğludur. Bu masalda en küçük oğlan cesurdur, korkusuzdur, yiğittir. Babası ona evlenmesi gerektiğini söylediği zaman ona karşı gelir. En küçük oğlan babasına itiraz ettiği zaman babası ona hiçbir şey demez, baba ve oğul arasında bir mücadele başlamaz, birbirleriyle çatışmazlar. Babası istediği her şeyi verir ve evlenmek istediği kızı bulması için onu serbest bırakır. Erkek cinsiyetine tanınan ayrıcalık sonucu masaldaki başkahraman en küçük oğlan aldığı cesaret ile bir yola çıkar. İdealisttir, kahramandır, yiğittir. Bir amacı vardır. Bu amaç uğruna mücadele vermiştir. Babasına baş eğmemiş, saraydan dışarı çıkarak amacını gerçekleştirmek istemiştir. Yanındaki kardeşleri dahi o ne derse onu yapar, ona göre tavır alırlar, en küçük kardeş olmasına rağmen ondan büyük olan kardeşleri, onun sözünü dinler. Akıllı ve zekâsı ile masalda ön planda olmuş, masaldaki olaylar onun etrafında cereyan etmiştir.

“Yeraltı Diyarının Kartalı” masalında da masalın başkahramanı yine en küçük oğlandır. Akıllı, yiğit, cesur, gözü pek bir erkek tipi olarak karşımıza çıkmaktadır, olumlu özelliklere sahiptir. Babası diğer iki oğullarına hastalığının nedenini söyleme gereği bile duymaz. Ancak en küçük oğluna hastalığına çözüm olacak unsuru söyler. En küçük oğlan bunu öğrenince hemen bir çözüm bulmaya çalışır. Aldığı sorumlulukla amacına ulaşmak için maceraya atılır. Yaşadıkları problemi çözmek için korkusuzca mücadele verir. Yolda önlerine çıkan ve kimsenin girmeye cesaret edemediği tehlikeli yola korkmadan kendisi gider. Yine önlerine çıkan kuyuya ağabeyleri girmeye cesaret edemezken en küçük oğlan korkusuzca girer, ağabeylerinin gösteremediği cesareti gösterir, zor görevleri üstlenir. Olumsuzlukları ortadan kaldıracak güce sahiptir ve en sonunda kendisini ispatlar. Bu masalda da yine en küçük oğlan hep ön plandadır, babası diğer kardeşlerine değil ona güvenmiştir.

1.2.6 Tembel Erkek Kahraman Rolü

Masallarda akıllı, yiğit, ailesi için savaş veren, dürüst olumlu nitelikler gösteren erkek kahramanlar olduğu gibi kurnaz, dolandırıcı, tembel gibi olumsuz özellikler gösteren erkek kahramanlar da vardır. Üşengeç masalında da tembel bir erkek kahraman ile karşılaşmaktayız. Masalın kahramanı olan üşengeç oğlan diğer incelediğimiz masallardaki kahraman, yiğit, cesur, akıllı, fedakâr özellikler gösteren kahramanlara benzer bir nitelik sergilememektedir. Bir ideali yoktur. Hayalleri ya da inandığı bir dava uğruna savaş vermez. Kimse için hatta kendi çıkarı için bile bir iş yapmak istemez. Masalda da işe yaramaz tembel bir oğlan olarak nitelendirilmiştir. Ailesinin geçimi için dahi uğraşmaz. Köydeki delikanlılar onu zorla alıp dağa odun kesmeye götürürler. Dağda odun kesmez, kesilen odunları dahi alıp köyüne götürmeye üşenir. Ailesi mutlu olsun diye hiçbir fedakârlık yapmaz. Köye geri döndüğü zaman bile annesi keşke dağda kalsaydın, geberseydin diye oğluna söylenir. Bir erkek kahramandan beklenen hiçbir iyi özelliği yoktur. Toplumun erkeğe biçtiği en temel rollerden biri olan ailesini geçindirme, sorumluluk alma gibi özellikleri taşımadığı için eve ekmek getirmeyen erkek kahraman, kadının iktidarı olan eve geldiğinde kadın tarafından (kahramanın annesi) lanetlenerek bedduaya maruz kalır, bunun en temel nedeni ataerkil düzenin ona biçtiği rolü reddetmesidir. Ancak, ne yaparsa yapsın affedilen, hoş görülen, el üstünde tutulan erkek tipi, tüm bu olumsuz özelliklerine rağmen yılanla karşılaşmasından sonra her istediğinin olması gibi bir özelliğe sahip olarak ödüllendirilir.

Sonuç

Masallarda erkek kahramanlar hem olumlu hem de olumsuz özellikleri ile tasvir edilmişlerdir. Bilge, azimli, akıllı, sorumluluk alabilen, mucizeler gösteren, akıl vererek yol gösterici olabilen, yakışıklı, cesur dolandırıcı ama aynı zamanda bencil, zayıf karakterli, ahlaki açıdan zayıf, kurnaz, tembel, acımasız gibi olumlu ve olumsuz nitelikler ile karşımıza çıkmaktadırlar. Erkek kahramanlar evin içinden dışarı çıkmayan pasif bir karakter özelliği göstermezler. Erkek kahramanlar genellikle evin dışındadır ve bilek gücüne dayalı zor işler yaparlar. Korkusuzca maceradan maceraya atılır, karşılarına çıkan engellerle cesaretle savaşırlar ve sonunda hedeflerine ulaşarak mutluluğa kavuşurlar. Masallardaki erkek kahramanlar, ataerkil toplum düzenini destekler nitelikte kendilerine biçilen rollere uygun hareket ederler. Erkek kahramanlara atfedilen bu roller genellikle, para kazanma, evin geçimini sağlama, ailesini kimseye muhtaç etmeme, ailesinin geleceğini güvence altına alma gibi özelliklerle karşımıza çıkar. Erkek topluma göre iyi bir eş ve baba olmalıdır. Aynı zamanda da akıllı, yiğit, dürüst bir insan olmalıdır. İncelediğimiz masallarda da bu durum açık bir şekilde görülmektedir. Masallarda erkek kahramanlar evin direği olarak tasvir edilir. Erkekler, ev dışında bilek gücüne dayalı işler yapar, ailenin geçimini sağlar ve ailesini kimseye muhtaç etmeden korumayı görev edinir. Erkek kahramanlar aynı zamanda cesurdur, aldığı sorumluluğu yerine getirmek için tüm gücüyle savaş verir. Amacına ulaşmak için devlerle, ejderhalarla, tüm kötü güçlerle mücadeleye girişir ve kazanır, aklını ve zekâsını kullanarak amacına ulaşır, birçok olumsuz durumu kurnazlığı sayesinde alt eder. Dürüst erkek kahramanlar ise ne olursa olsun, başlarına ne gelirse gelsin hiçbir zaman doğruyu söylemekten, doğru olanı yapmaktan vazgeçmezler. Masallarda en küçük oğlan rolündeki erkek kahramanlar ise ön plana çıkarılmıştır, diğer kardeşlerinden üstün tutulmuş ona daha çok güvenilmiş, ailenin koruyucusu olarak görülmüş, akıl ve zekâsıyla yüceltilmiştir.

Kaynaklar

- Akkaş, İbrahim (2020). “Toplumsal Cinsiyet Algısı Üzerine Bir Değerlendirme: Erzincan Örneği”. DÜMAD – Dünya Multidisipliner Araştırmalar Dergisi.
- Alsaç, Fevziye (2020). *Masal Kahramanlarının Tip Çözümlemesi*. İstanbul: Hiperyayın.
- Atay, Aygöl (2019). “Feminist Kuram Bağlamında Masallarda Toplumsal Cinsiyet”. 5. Uluslararası İletişim Öğrencileri Sempozyumu, İzmir.
- Başaran, Uğur (2021). “Toplumsallaştırılmış Cinsiyet Rollerini Bağlamında Keloğlan Masallarının Kadın Kahramanları”. Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi, Cilt 5, Sayı 3.
- Boratav, Pertev Naili (1969). *100 Soruda Türk Halk Edebiyatı*. İstanbul: Gerçek Yayınevi.
- Boratav, Pertev Naili (1969). *Az Gittik Uz Gittik*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Çolak, Gülay. (2018). “Türk Edebiyatında Kelimelerin Toplumsal Cinsiyeti”. Türklük Bilimi Araştırmaları, Sayı 43, 87 – 125.

- Demren, Çağdaş. (2003) “Erkeklik, Ataerkeklik ve İktidar İlişkileri”
https://huksam.hacettepe.edu.tr/Turkce/SayfaDosya/erkeklik_ataerkeklik.pdf. [Erişim: 13.08.2025]
- Gümüş, İbrahim (2018). *Türk Masalları ve Max Lüthi Yöntemi*. Ankara: Gece Kitaplığı.
- Ölçer Özünel (2017). *Masal Mekânında Kadın Olmak*. Ankara: Geleneksel Yayınları.
- Seçgin, Fadime ve Ayşegül Tural (2011). “Sınıf Öğretmenliği Bölümü Öğretmen Adaylarının Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumları”. *Journal of New World Sciences Academy*, Cilt 6, Sayı 4, Makale Numarası 1C0452.
- Sezer, Melek Özlem (2010). *Masallar ve Toplumsal Cinsiyet*. İstanbul: Doğa Basın Yayın.
- Şimşek, Esmâ (1990). *Yukarıçukurova Masallarında Motif ve Tip Araştırması*. Doktora Tezi. Elazığ: Fırat Üniversitesi.
- Şimşek, Esmâ (2017). “Türk Masallarının Milli Tipi: Keloğlan”. *Akra Kültür Sanat ve Edebiyat Dergisi* (s.11) s. 41-57.
- Temellioğlu, Ş. Hatice (2021). “Andersen Masallarında Toplumsal Cinsiyet Rollerini”. *AÇÜ Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*. Cilt: 7, Sayı:1, ss. 165-178.
- Tezel, Naki (1985). *Türk Masalları I*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- Tezel, Naki (1985). *Türk Masalları II*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- Tikdemir, Hakan. (2025). “Kolektif Bilinçdışının Yansıması: Seksen Göz Masalının Arketipsel Sembolizm Bağlamında İncelenmesi”. *Türük Uluslararası Dil, Edebiyat ve Halkbilimi Araştırmaları Dergisi*, Cilt 13, Sayı, 40. 192-208.
- Vatandaş, Celalettin (2007). “Toplumsal Cinsiyet ve Cinsiyet Rollerinin Algılanışı”. *Sosyoloji Konferansları*, Sayı 35, 29 – 56.